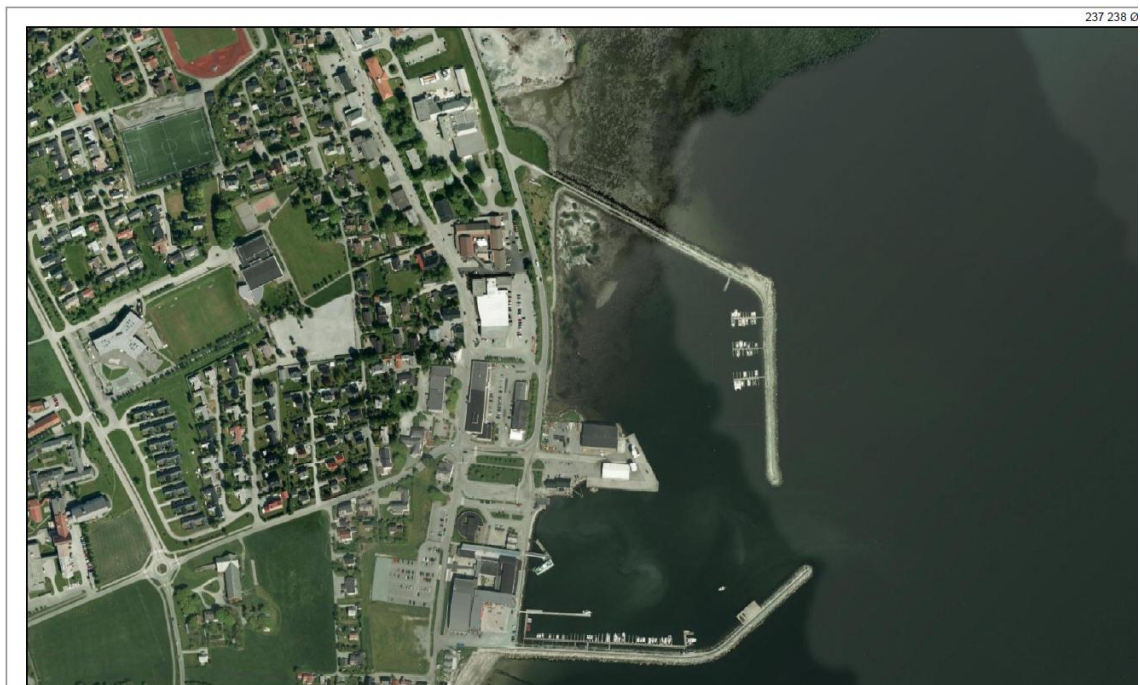

RAPPORT

VIANOVA TRONDHEIM AS

Brekstad fergekai – Vurdering av naturmangfold

PROSJEKTNUMMER 29009001

TRD MILJØ

Rapport nr.: 1	Oppdrag nr.: 29009001	Dato: 28.03.2017
Kunde: VIANOVA Trondheim AS		
Brekstad fergekai – vurdering av naturmangfold		
Sammendrag: I forbindelse med planene om å etablere ny fergekai på Brekstad, ses det behov for en rapport som omhandler hensynet til naturmangfold. Denne skal følge reguleringsplanen og vurdere områdets verdier for naturmangfold, samt hvilke konsekvenser den nye fergekaiaen vil ha. Området tilknyttet Brekstad fergekai er i dag allerede påvirket av menneskelig inngrep, men anses å ha verdi for naturtyper i sjø og fugl. I deler av havneområdet er det registrert den viktige naturtypen bløtbunnsområde i strandsonen. Denne dekker områder som tørlegges på fjære sjø. Dette området blir brukt til matsøk for noen måkefugler og vadere, men er generelt lite brukt. På bakgrunn av dette er områdets verdi satt til middels. Det meste av bløtbunnsområdene vil fylles ut ved ny fergekai, og det vil være lite igjen som fugl kan nytte seg av. Konsekvens av tiltaket vil derfor være middels negativ konsekvens. Området er imidlertid regulert i områdeplan for Brekstad sentrum. Der hvor utfylling til fergekai planlegges er store deler regulert til boligformål. I forhold til denne planen vil mye av verdiene være forringet. I tillegg til verdi- og konsekvensvurdering er tiltaket vurdert i forhold til naturmangfoldloven §§ 8-12, samt gitt forslag til avbøtende tiltak.		
Utarbeidet av: Kjersti Misfjord	Sign.:	
Kontrollert av: Lars Erik Andersen	Sign.: 	
Oppdragsansvarlig / avd.:	Oppdragsleder / avd.:	
Wolf Marchand/ Energi Trondheim	Kjersti Misfjord / Energi Trondheim	

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	4
1.1	Ørland våtmarkssystem	4
2	Verdier i planområdet	5
2.1	Naturtyper	6
2.2	Fugl	8
3	Konsekvens av utbygging av fergekai	9
3.1	Naturtyper	9
3.2	Fugl	9
3.3	Utbygging av gruntvannsområder i Ørland	10
4	Vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12	11
5	Avbøtende tiltak og kompensasjon	11
6	Referanser	12

1 Bakgrunn

I forbindelse med reguleringsplan for ny fergekai i Brekstad sentrum utarbeides denne naturmangfoldsrapporten, som skal beskrive naturverdier i planområdet og konsekvens av ny fergekai. Naturverdier knyttet til naturtyper i sjø og fugl er spesielt omhandlet i rapporten. Beskrivelse av naturverdiene gjøres på grunnlag av informasjon fra tidligere planprosesser (Forsvarsbygg 2014, Rambøll 2015), fagrapporter fra Ørland (Follestad et al 2013, Engan 2002, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007) og informasjon i databaser og fra personer med kunnskap om stedet (Ørland kommune og NOF lokallag Fosen).

Ørland kommune har flere viktige naturområder og det finnes god kunnskap om disse. Kommunen er i stor vekst og har flere utbyggingsprosjekter planlagt og igangsatt. I tillegg er det bestemt at hovedflystasjon til forsvaret legges til kommunen, som vil gi økt støy og trolig påvirke viktige naturområder negativt.

Det er per i dag vedtatt en områdeplan for Brekstad sentrum (plankart datert 18.12.2014), som dekker planområdet for reguleringsplan for ny fergekai. Reguleringsplanen for Brekstad fergekai vil integreres i områdeplan. I nåværende områdeplan er det regulert areal til boligformål der hvor ny fergekai planlegges.

Rapporten utføres med en enkel konsekvensvurdering med utgangspunkt i Statens Vegvesens veileder for konsekvensanalyser-V712 (2014). Dermed beskrives verdi for området med konsekvens som følge av omfanget. Konsekvens er vurdert både med gjeldene områdeplan og dagens tilstand som nullalternativ.

1.1 Ørland våtmarkssystem

Ørland har et særegent landskap, og skiller seg ut med sine store landbruksflater og med kyst på flere kanter. Store deler av kommunen er dekket med marine avsetninger som gjør arealene svært godt egnet til landbruk. Langs kyststripa finnes store fjæreområder, som sammen med landbruksområder gjør at Ørland blir et viktig matfat for fugl. Dette gjennom store deler av året. I tillegg til at det er stor variasjon av arter som kommer innom Ørland, er det spesielt mengden av enkelte fuglearter som er spesielt for stedet.

Flere viktige våtmarksområder knyttes til Ørland våtmarkssystemer. Disse områdene henger sammen med tanke på fuglenes bruk, hvor fuglene ofte forflytter mellom områdene avhengig av værforhold. Innstrandfjæra, Hovsfjæra, Grandefjæra og Kråkvågsvaet er verneområder som står for de viktigste naturområdene i Ørland våtmarkssystemer (naturbase.no). Disse har status som RAMSAR-område som vil si at de innehar kvaliteter av internasjonal verdi (figur 1). Dette er et av de viktigste våtmarkssystemene i Midt-Norge, og er spesielt viktig for migrerende våtmarksfugl (ender og vadere) som kommer for å hvile og lete etter mat (rsis.ramsar.org). Slik som fjæreområder i nærheten (Brekstadbukta), åkrer og nærliggende vatn (Rusasetvatnet) vil også ha en viktig funksjon som nærhet til Ørland våtmarkssystem.

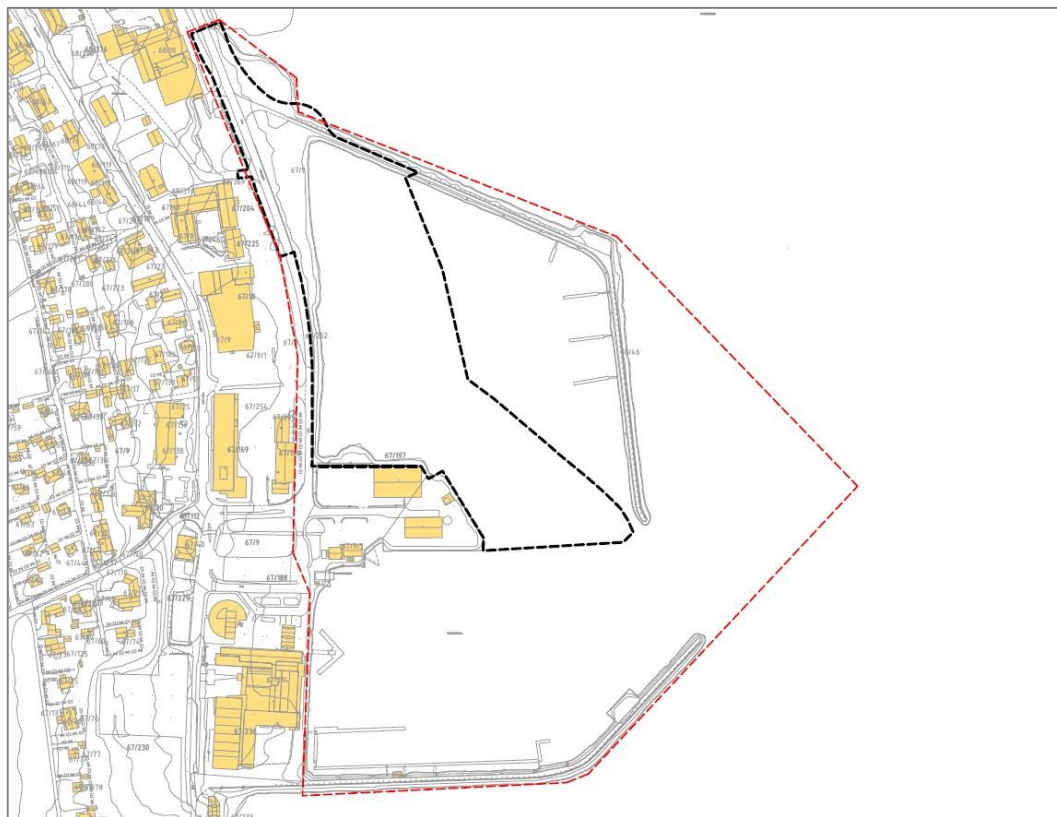
Planområdet inngår ikke i verneområde eller RAMSAR-område, men ligger ikke langt fra Hovsfjæra fuglefredningsområde og Brekstadbukta.

Figur 1. RAMSAR-området Ørland våtmarkssystem bestående av Kråkvågsvaet, Grandefjæra, Hovsfjæra og Innstrandfjæra verneområder (rsis.ramsar.org). Brekstad vises med oransje prikk i kartet.

2 Verdier i planområdet

Planområdet (figur 2) omfatter havneområdet med dagens fergekai og området innenfor moloer i nord og sør. I tillegg strekker planområdet seg inn på land i nord og vest.

Figur 2. Avgrensing av planområdet med svart stiplet linje. Tidligere avgrensing vises med rød stiplet linje. Kilde: Selberg arkitekter.

2.1 Naturtyper

Innenfor store deler av planområdet er der registrert den marine naturtypen *bløtbunnsområde i standsonen* (BN00052365) (figur 3 og figur 4). Ørlandsbukta kan ha flere små bløtbunnsforekomster som er en del av ei større gruppe bløtbunnsområde. Verdien på forekomsten har fått verdi A på grunn av det samlede arealet i området er over 500 000m² (naturbase.no). Kartlegging av marine naturtyper ble gjennomført mellom 2008-2010 i Trøndelagsfylkene. Figurering av naturtypen bløtbunnsområder i strandsonen baseres på modellering og med flyfoto/satellittfoto som verifisering (NIVA 2009). Ut i fra dagens flyfoto kan det se ut til at avgrensingen ikke er helt nøyaktig overens med faktiske gruntvannsområder. Områdene rundt moloene og kaia har nok liten kvalitet som bløtbunnsområde, slik at arealet for naturtypen vil være under 500 000m². De viktigste bløtbunnsområdene i planområdet ligger i den nordvestlige delen av havneområdet.

Figur 3. Seende mot den nordre moloen. (google.maps.no)

Bløtbunnsområder består av mudder og/eller fin leirholdig sand og tørrelegges gjerne ved fjære sjø. Produksjonen i vannmassene er høye. Det er ofte et høyt antall arter å finne i bløtbunnsområder, med arter som fjæremark, muslinger og sjøstjerner. Dette gir et stort mangfold av stasjonære bløtbunnsarter og arter som drar nytte av disse. På fjære sjø kommer fugler for å plukke mat, mens ved flo kommer fisken inn for å beite. Vadere, ender og sjøfugl er spesielt knyttet til slike områder, og bruker de til næringssøk under trekk.

I nord-vestlige del av planområde inngår noen landområder. Dette er i hovedsak opparbeidet parkområder/skrotemark. Det har blitt fylt ut i fjæreområdet (etter 1969 norgebilder.no) antageligvis i forbindelse med bygging av molo. Det kan være noen strandengarter helt ned mot fjæra, men det ses på som lite sannsynlig at det finnes rødlistearter her, da utfyllingen går helt ut i fjæra. Det kan finnes fremmede skadelige plantearter her.

Figur 4. Til venstre: avgrensning av naturtypen bløtbunnsområder i strandsonen, basert fra modellering. (Naturbase.no). Til høyre: Gruntvannsområdet før bygging av nordre molo, fra før 1969 (norgebilder.no)

Før utbygging av molo lå bløtbunnsområdet med en annen plassering i dette området (figur 4). Bløtbunnsområdet har etter hvert tilpasset seg moloen da denne igjen har påvirket vannstrømmer i området.

I og med at den registrerte naturtypen bløtbunnsområde i strandsonen er mindre enn det er oppgitt i naturbase og at små deler av havneområdet fungerer som viktig bløtbunnsområde, vurderes verdien knyttet til naturtyper til liten/middels.

2.2 Fugl

Bløtbunnsområder gir gode habitat for flere fuglearter, og det er derfor naturlig at det er flere registreringer av fugl her. Det pågår flere tellinger av fugl på Ørlandet, og det er gode kunnskaper om hvilke artsgrupper som benytter områder og til hvilke tider.

I havneområdet er der registrert flere fuglearter som måkefugl, vadere, ender og gjess (artskart.no). Noen av disse er registrert på Norsk rødliste for arter, og er i tilbakegang. Kritisk trua (CR): Lomvi. Sterkt trua (EN): alke, brushane, havhest, krykkje, makrellterne, svarthalespove, vipe, polarsnipe. Sårbar (VU): dvergdykker, hettemåke, sjøorre, stellerand, stjertand. Nært trua (NT): Bergirisk, fiskemåke, gulspurv, sandsvale, stær, svartand, taksvale, ærfugl, tyvjo. Selv om disse artene har blitt registrert her, er det for enkelte av artene liten sannsynlig at de bruker området jevnt. Enkelte av disse artene bruker nok de større fjærområdene i nærheten. Det er ikke påvist hekkende trua fugl i planområdet.

Enkelte måkefugl og vadere benytter bløtbunnsområdet i havna til matsøk på fjære sjø. Generelt blir området i liten grad brukt av fugl (pers. medd. Jørgen Søraker, NOF, Fosen lokallag). Fugl kommer gjerne til havneområde i sammenheng med bruken av gruntvannsområder i Brekstadfjæra. Dette kan gjenspeile kvaliteten på bløtbunnsområdene eller forstyrrelser fra sentrumsaktivitet for området i havna. Andre større sammenhengende områder i nærheten trekker til seg mer fugl.

På grunn av flere registreringer av rødlista fugl, men fugls generelle liten bruk av området settes verdi til liten-middels.

3 Konsekvens av utbygging av fergekai

Deler av området nærmest land planlegges fylles ut i forbindelse med ny fergekai.

3.1 Naturtyper

De mest verdifulle delene av naturtypelokaliteten med bløtbunnsområde i strandsonen vil fylles ut. Arter knyttet til bløtbunn er i hovedsak stasjonære. Artene her vil ha det vanskelig med å reetablere seg, og vil ikke kunne benytte dette område som leveområde etter gjennomføring av tiltaket. Før den nordlige moloen ble bygget hadde bløtbunnsområdet en annen utbredelse, og har senere blitt tilpasset de nye forholdene. Utfylling og sannsynligvis mudring i dette området for å få fram båter/ferge vil gjøre det lite sannsynlig at bløtbunnsområder reetableres her. Bløtbunnsområdene i havna er små sammenlignet med andre bløtbunnsområder i Ørland.

Det er allerede i områdeplan for Brekstad sentrum regulert til boligformål. Dette dekker mye av området hvor det i dag legges fergekai. Boligbebyggelse i områdeplanen vil nok kreve utfyllinger. Ny fergekai vil ta noe mer bløtbunnsområder i de mest grunne partiene. Ved bygging av boliger i fjæra vil lite av bløtbunnsområdene bestå, og gjenstående arealer vil nok være lite brukt. I forhold til den planen som foreligger vil ikke ny fergekai gi store endringer i konsekvens for naturtyper.

Opp mot nåværende tilstand vil de viktigste delene av registrert naturtypelokalitet forringes. Konsekvens for naturtyper settes til middels negativ konsekvens.

Sett opp mot nullalternativet med gjennomføring av gjeldene områdeplan vil de viktigste delene av naturtypelokaliteten allerede være utfyllt og konsekvensen vil være ubetydelig

3.2 Fugl

Det er kjent at gruntvannsområdene i havna brukes til matsøk av måkefugl og vadere. Området er imidlertid lite brukt. Det er registrert flere trua arter i havneområdet og det er ikke usannsynlig at det trua fuglearter er innom området. Fugl bruker området på fjære sjø når de kan finne mat i fjæreområdene. Det er dette området som vil forsvinne ved en ny fergekai. Dersom områdeplan for Brekstad sentrum settes i gang vil det meste av

9(11)

næringssøksområdene forsvinne. Ørland har flere store bløtbunnsområder som ses på som gode matfat. Nærmeste havna er i dag Brekstadfjæra og Hovsfjæra. De fuglene som benytter områdene i havna vil kunne finne tilsvarende eller bedre områder for matsøk i nærheten.

Sett opp mot nåværende tilstand av området vil det meste av næringssøksområdene for fugl forringes. På bakgrunn av dette og området verdi for fugl settes konsekvens til liten til middels negativ.

Sett opp mot nullalternativet med gjennomføring av gjeldene områdeplan vil de viktigste delene av naturtypelokaliteten allerede være utfyllt og konsekvensen vil være ubetydelig

3.3 Utbygging av gruntvannsområder i Ørland

Det er flere utbyggingsprosjektet i Ørland kommune som er med på å presse viktige naturområder knyttet til fugl. Områdeplan for Brekstad sentrum er vedtatt, og kan realiseres. Denne vil gi utfylling av små arealer. Områdeplan for Brekstadbukta er under planlegging, med utfyllinger i store deler av Brekstadfjæra. Ved Uthaug, på nordsiden av Ørland, ligger det en reguleringsplan som vil gi arealbeslag på noe bløtbunnsområde. I tillegg er det bestemt at forsvarets hovedflystasjon skal ligge på Ørland, noe som øker støybilde betraktelig i flere av de viktige naturområdene.

Da Ørland er et av Midt-Norges viktigste våtmarksområder for trekkende fugl vil man med flere tiltak som forringer leveområder for fugl kunne snakke om samlet belastning for Ørland våtmarkssystem. Et slikt system vil kunne tåle en viss mengde med forringelser før området blir mindre attraktivt for fugl. Mange av artene som benytter området er arter i sterk tilbakegang, og området er viktig for hvile og næringspåfylling ved trekk.

Høsten 2016 ble restaurering av Rusasetvatnet ferdigstilt, og vil bidra til et nytt viktig naturområde for fugl (Ørland våtmarkssenter). Området kan likevel ikke erstatte bløtbunnsområdenes funksjon som matfat.

Reguleringsplan for Brekstad fergekai utgjør en liten del av de planlagte inngrepene på Ørland. Utfylling og forringelse av bløtbunnsforekomsten i havneområdet vil i seg selv ikke føre til økt samlet belastning på noen naturtyper eller arter. Samlet sett av alle planlagte tiltak i Ørland kan området totalt sett redusere sin verdi for fugl, og være med på å øke samlet press for enkelte arter.

Miljøundersøkelser pågår og planlegges for deler av Ørland. I tillegg utfører fylkesmannen i Sør-Trøndelag fugletellinger hvert tiende år (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007). Disse undersøkelsene vil være med på å si noe om utviklingen fremover for fugl i Ørland.

4 Vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12

Det planlagte tiltaket og dets virkning er vurdert etter naturmangfoldloven §§ 8-12. Dette omfatter vurdering av kunnskapsgrunnlag (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og metoder (§ 12).

§ 8: Det er utført kartlegging av biologisk mangfold i kommunen (2002), marin naturtypekartlegging (2009), undersøkelser i forbindelse med vern, større utredninger av naturmangfold i forbindelse med planprosesser, samt fugletellinger. Kunnskapen om naturmangfold på Ørland, og særlig knyttet til fugl er stor. I planområdet er det gjort kartlegging av marine naturtyper, enkeltregistreringer av fugl og kontakt med personer med kjennskap til området. Med dette ses kunnskapen om naturmangfoldet i området til å være god og kunnskapsgrunnlaget vurderes derfor til å være oppfylt.

§ 9: Tiltaket ventes ikke å føre til uforutsette konsekvenser ut over det som er beskrevet i denne planen. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke vekt.

§ 10: En viktig naturtype vil bli berørt av det planlagte tiltaket. Naturtypen bløtbunnsområde i strandsonen er tidligere avgrenset ved hjelp av modellering, mens på bakgrunn av kartstudier forventes området å ha mindre verdi. Det finnes mye av den samme naturtypen i nærområdet. Bløtbunnsområder utgjør et viktig grunnlag for andre arter, og forringelse av naturtypen vil dermed påvirke områdets bruk for fugl. Flere trua arter er registrert i planområdet. Likevel er området lite brukt av fugl. Måkefugl og vadere bruker gruntvannsområdene noe til matsøk. Områdene som er mest produktive med tanke på næringssøk vil bli berørt av tiltaket.

Våtmarksområdene i Ørland er under press med flere planlagte og igangsatte tiltak som vil redusere naturverdiene. Våtmarksområdene er spesielt viktig for fugl på trekk, og flere trua arter benytter området. Noen av inngrepene har usikker effekt på fuglelivet, som ved økt støynivå fra ny hovedflystasjon. Likevel vurderes tiltaket med reguleringsplan for Brekstad fergekai til å ha liten negativ effekt i forhold til de andre tiltakene. Tiltaket i seg selv ses ikke på å øke den samla belastningen på nevnte arter eller naturtyper.

§ 11-12: Ved en eventuell miljøskade utover det som er beskrevet i planen skal tiltakshaver bære kostnader ved miljøforringelse, jf. § 11. Ved gjennomføring av tiltaket skal det brukes miljøforsvarlige teknikker og metoder for å unngå skade på naturmiljø, jf. § 12.

5 Avbøtende tiltak og kompensasjon

For å redusere skade på naturmiljø foreslås det følgende avbøtende tiltak:

- Tiltaket gjennomføres med på en hensynsfull måte med tanke på fugleliv i nærheten. Tidspunkt for gjennomføring av tiltaket bør settes i dialog med fylkesmannen.
- Da det er liten plass for avbøtende tiltak, kan det være aktuelt å bidra til andre viktige naturområder i nærheten, gjennom samarbeid med Ørland våtmarkssenter.
- Kartlegging og eventuelt bekjempelse av fremmede skadelige plantearter før anleggsstart.

6 Referanser

Artsdatabanken. www.Artskart.no, 08.03.2017

Artsdatabanken. www.Artsobservasjoner.no, 08.03.2017

Engan, G. & Bratli, H. 2002. Biologisk mangfold i Ørland kommune. NIJOS rapport 12/02.

Follestad, A., Aarrestad, P.A., Myklebost, H. & Reitan, O. 2013. Naturtypekartlegging og forekomst av fugler i Brekstadfjæra, Innstrandfjæra og Neslandfjæra i Ørland og Bjugn kommuner. – NINA Rapport 1004. 71 s.

Forsvarsbygg. 2014. Reguleringsplan og konsekvensutredning for Ørland hovedflystasjon. Temautredning naturmiljø.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. 2007. Ornitologiske undersøkelser i Grandefjæra, Hovsfjæra og Innstrandfjæra i 2001-2002. Miljøvernavdelingen

Miljødirektoratet. www.naturbase.no, 08.03.2017.

Miljødirektoratet. 2007. DN-håndbok 19-2001 rev. 2007. Kartlegging av marint biologisk mangfold.

NIVA. 2009. Årsrapport for 2008 - Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold. Marin kartlegging

Norsk Ornitologisk forening – Fosen lokallag ved Jørgen Søraker. Telefonsamtale 10.03.2017

Områdeplan for Brekstad sentrum – Planbeskrivelse. Sist revidert 18.12.2014.

Områdeplan for Brekstad sentrum – Plankart. 18.12.2014

Rambøll. 2015. Områderegulering Brekstadfjæra. Konsekvensutredning Naturmiljø.

Statens Vegvesen. 2014. Veileder for konsekvensanalyser. Håndbok V712

Ørland kommune ved Harriet de Ruiters. Telefonsamtale 12.03.2017.

Ørland våtmarkssenters facebookside.

Ramsar Sites Information Service <https://rsis.ramsar.org/ris/310>